

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

408

Szerző: *Szőnyi István*

Cím: **TAVASZI TÁRLAT**

TAVASZI TÁRLAT

Kiállítás a Múcsarnokban

Forrás: *Iszveti újság*

Hely: *Clücsarudok*

Idő: *"1925"*

Személy:

Helyszám:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fűz.)

(Oldal)

452. v. 25.

A mesterségbeli tudás

A szocialista realizmus felé haladó képzőművészetünkben igen fontos állomások a tárlatok. Mind szorosabbá fűzik dolgozó népünk és művészeink immár elszakíthatatlan kapcsolatát, s a kiállításon történő közvetlen találkozás, a műveknek a döntő fórum, a közönség elé állítása mindig alkotó kritikát jelent, s ezen keresztül képzőművészetünk további fejlődését eredményezi. Ilyen jelentősége van a gyönyörűen álépített Múcsarnokban megrendezett *Tavaszi Tárlatnak* is. A tárlat a II Magyar Képzőművészeti Kiállítás óta megtett utat, képzőművészetünk jelenlegi helyzetét kívánja felmérni. *Képzőművészetünk nem volt eléggé felkészülve* egy ilyen nagyszabású kiállításra. Az egész kiállított anyagban bizonyos esetlegesség, alkalmosság nyilvánul meg, éppen ezért nyersen mutatja képzőművészetünk jelenlegi fejlődési fokát, veti fel problémáit.

Az első, legszembeszökőbb probléma a téma kérdése. *Horváth Márton* elvtárs, a II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás értékeivel, nagy eredménynek tekintette a témakör kiszélesedését, helyeselte a tanulmányjellegű művek bemutatását. A *Tavaszi Tárlat*on már sok ilyen mű szerepel. Ez helyes. Azonban jelentkezik a tárlaton az *új élet témájú visszaszorulásának veszélye*. Így például a *bekeharcot*, mindennapi életünk alapvető kötelességét és élményét, még a műfajból következően legfrissebb grafika is csak néha-néha vetíti előnk. Tanulmányjellegű munkákra, csendéletre, vagy az önálló műfajú tájképre igen nagy szükség van, mert csak így követhetjük ki magának művészetünk a realizmushoz szükséges mesterségbeli tudást. *A mesterségbeli elmélyülésnek azonban együtt kell haladnia a ma életének, témáinak felvetésével.*

elsajátítása terén haladást jelent a tárlat. Kiváló mestereink tovább mélyítik, konkrétabbá teszik stílusukat, fiatal művészeink is komolyan foglalkoznak a szükséges formátudás elsajátításával. Szobraink közül kezd kivészni az *anatómiai, szerkesztési hibákkal teli szobortípus*, és fiatal szobrászaink sikeresen kísérleteznek a relief igen nehéz, de fontos műfajával. (Megyeri Barna, Marton László.) Azonban mesterségbeli problémák öncélú felvetésére is van több példa a kiállításon. Így *Ficere László* «Réztisztítás» című képe *csak a sárgaréz csillogó festőiségét akarta megragadni*.

A kiállításnak a téma kérdésében megmutatózó fogyatékossága korántsem csak abban jelentkezik, hogy kevés a mai élettel foglalkozó mű. Helyes, hogy sok a csendélet és a tájkép. A hiba ott van, hogy a nagy tudással festett tájképek és csendéletek legtöbbször nyugodtan szerepelhetett volna húsz évvel ezelőtti kiállításon is, szemlélete nem múlja felül az akkori évek tájszemléletét. *Hermann Lipót* impresszionisztikus «A kacsatónál» című képe, vagy *Burghardt Rezső* «Faluvége» című festménye. *Főnyi Géza* borús hangulatú «Tavaszi este»-je, *Domanovszky Endre* csendélete, *Benkhardt Agoston* «Nyári délután»-ja stb. mind bizonyítják alkotói igen nagy felkészültségét, azonban a tárlaton szereplő legtöbb tájkép *polgári hangulatú*, még nem tükrözi a természetben úrrá levő öntudatos ember tájszemléletét. Kevés — és minőségileg gyen-

ge — az ipari tájbrázolással való próbálkozás is. Jellemző, hogy *Bernáth Aurél* «Az új Lánchíd» és *Iván Szilárd* «Sztálinváros esőben» című képein is a művészek az ábrázolt téma eszméjétől idegen, nem lelkesítő, borús hangulatot választanak.

De hiányzik az új nézőpont, a «természetes», át nem alakított táj szemléletéből is. Legszembetűnőbb ez a hiány az aquarell-tájképeknél. Uralkodik a régítípusú «tájkivágás», dekadens hangulatú «intim» természetnézés. Hiányzik az életöröm, a hazai tájnak rajongó szeretete és az a felszabadult érzés, melyet minden magyar dolgozó érez hazánk gyönyörű tájai láttán.

Nemcsak a tájképek de az alakoskompozíciók és szobrok között is több olyan mű van, mely nem sokat mond dolgozóinknak. *Több tárlatra nem való művet is kiállítottak.*

A kiállításnak legfőbb pozitívuma

egy-egy művek értékében rejlik. Igen nehéz feladatra vállalkozott *Oltsai Kiss Zoltán*, mikor Rákosi elvtársról, mint az 1919-es forradalom hős harcosáról készített életnagyságú szobrot. Portrészertől hűségre törekedni, éreztetni az 1919-es proletárforradalom légréjét, úgy mintázni meg a fiatal Rákosi Mátyást, hogy az alakba belesűrítse mai életünk böles vezetőjének jellemző vonásait is megtaláljuk: a legnagyobb művészi feladatok közé tartozik. A művésznek úgy kellett megalkotnia szobrát, hogy az a Rákosi elvtársról alkotott népi elképzelésig emelkedjen. Nagyrészt sikerült ez.

A tárlaton láthatók a moszkvai magyar mezőgazdasági kiállítás falképeinek a vázlatai. *Szőnyi István*, az egyik vázlat készítője, e művét kívül még egy «A fuvaros» című képét is kiállította. A két évvel ezelőtt festett kép borongó, azonban a táj rész és elsősorban az igen nagy elmélyültséggel megfestett lovak a mesternek a realista ábrázoláshoz való nagyjelentőségű közeledéséről tanúskodnak. Moszkvai falkép-vázlatán azután teljesen felszabadul a borús hangulat alól és friss színeivel boldog életünket, harcunkat örökíti.

Szőnyi és a másik vázlat készítője *Domanovszky Endre* műve kiegészítik egymást, képeik témája: dolgozó parasztágunk útja a felszabadulástól, földosztástól kezdve a munkásosztály, a Szovjetunió szüntelen segítségével a szocialista mezőgazdaság felé. Csak a tartalomban való filozófiai elmélyülés, igaz élmény teszi lehetővé, hogy *Domanovszky* oly monumentális egyszerűséggel tudja éreztetni a földosztás történelmi pillanatát, Rákosi elvtárs kecskeméti beszédének a dolgozó parasztságra tett hatását, vagy *Szőnyi* az első traktor jelentőségét. *Szőnyi* hét képe egységes egész, a kompozíció, szín, táj, mind éreztetik azt a fejlődést, melyre a téma utal. A művészeknek vigyázniuk kell, hogy a vázlaton még megnyilvánuló formalista maradványokat (*Szőnyiné* az első kép túl szűfolyó színessége, *Domanovszky*nál a sokszor túlzó erősségű szín stb.) a kész művön kiküszöböljék.

Helyet nyertek a kiállításon

a moszkvai magyar mezőgazdasági pavilon tornyára, illetve parkjába készített hatalmas arányú szobrok. Azonban ezek még nagy méretük ellenére sem válnak monumentálissá. A formák reálisak, közérthetőek — de hiányzik mögülik az élet. Egyedül *Kistaludj Stróbl Zsigmond* «Agronómus»-a emelkedik ki nemes egyszerűségével.

Nehéz feladatra vállalkozott *Bán Béla* és *Bence László*. *Bán Béla* nagyszerű történelmi pillanatot festett meg. *Lenin* és *Szamuelli* találkozását. Sokat megragadott a történelmi pillanatot levegőjéből. Azonban a történelmi hitelességi fényképhez való ragaszkodás miatt *Lenin* és *Szamuelli* között nincs elég kapcsolat és a forradalmi tömeg ábrázolása nem meggyőző. *Bence László* a Tanácsköztársaság népbiztosának, *Rákosi* elvtársnak vérmes beszédét vetíti előnk. Jól hejje középpontba *Rákosi* elvtárs kiemelkedő alakját. Kitérő a környezet: az 1919-es évek váraljának festői bemutatása, a forradalom tavaszának viharát tükröző felhős ég — a festő nagy felkészültségére, a témában való elmélyedésre vall. A legfontosabb azonban nem sikerült: a forradalom hős népének ábrázolása. Néhány jól tipizált alakon és hátrább álló tömeg éreztetésén kívül hiába keressük a forradalom hőseit. Csak karikatúra-számba menő alakok ötlenek szemünkbe. Nem idealizált szépségeket kérünk számon a festőtől, hanem a 19-es forradalom igazi típusait, igazi embereit. A festő felt attól, hogy felületes lesz, ha nem fest jól karakterizált fejet. Mégis felületes volt, típusa-magasítás helyett furcsaságokat bogarászott, nem engedte képe mely eszméjét szabadon kibontakozni.

Ez a kép megmutatja, több más műnek is a fő hibáját: *dolgozó népünk típusainak helytelen ábrázolását*. Ez a hibája *Benedek Jenő* egyébként előremutató, reális képeinek is. A munkamódszerét átadó Petrov-szkij professzort ábrázoló képén nem tud külsőleges figyelemnél többet éreztetni és «Mesemondó» című képe is csak kedves témájával ragadja meg a nézőt. «Sztahanovista kőműves» portréján a mélyebb anyagábrázolás *Benedek* fejlődéséről tanuskodik, az arc is vidám, optimista, de az egész öltözetben, beállításban esetlegesség, «vagányszerűség» uralkodik, akadályozva a típusá érieltést.

Nem eléggé elmélyült mű *Imre István* «Kezdődik az iskola» c. festménye, mely pedig optimizmusával előremutatóvá válhatna. Nem elég eredeti a mű, a helyesen választott példának inkább utánzása, mint eredeti, önálló követése érződik a képen. A kitűnően megválasztott téma és a festő tehetsége elmélyültebb alkotásokat követel.

Szobrászaink a képzőművészet többi ágánál hamarabb találták meg a közérthető, realista formát. Formailag megoldottak, megszerkesztettek a szobrok, csak gyakran hiányzik belőlük az eszmei elmélyülés, s ezért felületesek. Mert az *üresség, felületesség elsősorban tartalmi probléma, az eszmei elmélyülés hiányát tükrözi*. A legtöbb sportszobor például a sportoló embert csak külsőlegesen jeleníti, hatásosan dagadó izmokkal, áldanimikával próbálva helyettesíteni a harmonikusan kisportolt, erős emberi test igazi szépségét. A sport igazi dinamikájából, erejéből *Somogyi József* «Gerelyvető»-je nyújt legtöbbet, azonban a kitűnő, robbanó mozdulatú sportszobor hatását is rontja a még túl nem haladt torzító tendencia. A legharmonikusabb szobrok *Kiss István* művei: nem külsőleges eszközökkel kívánják érzékeltetni sportemebereink életörömét, egészségét, duzzadó fiatalságát. A két nagyszabású pályázatról, a Hunyadi- és Kossuth-pályázatról szereplő művek nagy része al-pátosszal teli. A nagyszámú anyagból *Kisfaludi Stróbl, Illés Gyula* Hunyadi-vázlata és *Ungvári Lajos, Kocsis András, Megyeri Barna* Kossuth-terve emelkedik ki. Régebbi mű *Tar István*nak a földalatti gyorsvasút pályázata-ra készült a «Szocialista mezőgazdaság»-ot ábrázoló kitűnő szoborkompozíciója.

Az említett műveken kívül több átlágon felüli mű szerepel a tárlaton. *Hermann Lipót* kitűnő *Csók István* portréja szeretetteljesen mutatja be a nagy magyar festőt, aki maga is szerepel egy tájképpel a kiállításon *Csáky Maronyák* női portréja, *Barcsay Jenő* «Parasztasszonya» elmélyült alkotás. Az idősebb nemzedék közül *Glatz Oszkár, Edvi Illés Aladár, Meggyesi Ferenc* újabb alkotásai tűnnek ki. *Zádor István* műveiből kiemelkedik a Ganz hajógyári vasöntést ábrázoló képe. A szobrászok közül kiválóak a gazdag anyaggal szereplő *Borsos Miklós* plakettjei, *Makrisz Agamemnonnak* a városligeti kultúrsétány számára készített *Móricz Zsigmond* képmása, *Vigh Tamásnak* pedig jól komponált, szépen mintázott «Eneklő fiatalok» c. szobra a kiállítás legjobb darabjai közé tartozik. Igen sokat fejlődtek grafikusaink. (*Körösi Lajos, Dudás Jenő, Szabó Vladimir* művei stb.) A grafikai anyagnál azonban még nagyobb hiány az osztályharcos téma gyér jelentkezése.

A Tavaszi Tárlat sok hibáját veti fel képzőművészetünknek, de mutatja a megoldás lehetőségeit is. Még fokozottabb gondossággal keresni új életünk témáit, a realista formát, elmélyültebben tanulmányozni haladó hagyományainkat meg a szovjet művészetet és elsősorban: fokozottabban elmélyülni a művek tartalmában. Harcolni kell a könnyebb út, a tetszetős, de üres ábrázolás és a formalista maradványok ellen, hogy képzőművésze-tünk még magasabb művészi színvonalra emelkedjék, még aktívabb fegyver legyen népünk történelmi harcá-ban.

Németh Lajos